

Hallitusneuvos Sari Rapinoja

Sisäministeriön asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista annetun sisäministeriön asetuksen muuttamisesta

Pääasiallinen sisältö

Sisäministeriön asetusta ulkoisista pelastussuunnitelmista esitetään muutettavan siten, että asetuksen 3 §:ssä, 4 §:n 5 momentissa, 12 §:ssä aluehallintovirasto muutettaisiin Lupa- ja valvontavirastoksi valtion aluehallinnon uudistuksen takia. Lisäksi asetuksen liitteessä mainittujen vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettäviä ratapihojen (VAK-ratapiha) luettelosta ehdotetaan poistettavaksi Niiralan ja Turun aseman rataverkon alueet.

Asetuksen tausta

Uusi laki Lupa- ja valvontavirastosta (530/2025) tulee voimaan 1.1.2026. Lailla kumotaan muun muassa aluehallintovirastoista annettu laki (896/2009).

Valtion aluehallinnon uudistuksessa koottiin valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä uuteen valtakunnalliseen Lupa- ja valvontavirastoon. Lupa- ja valvontavirastolla on valtakunnallinen toimivalta ja se on monialainen valtion keskushallinnon viranomainen. Lupa- ja valvontavirastoon kootaan kaikki Valviran tehtävät, suurin osa nykyisten aluehallintovirastojen lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävistä sekä pääosa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten eli ELY-keskusten ympäristöön liittyvistä tehtävistä. Lupa- ja valvontavirasto jatkaa toimintaansa nykyisten aluehallintovirastojen toimipaikoilla eli sillä on toimipaikka 18 paikkakunnalla Suomessa. Lupa- ja valvontaviraston päätoimipaikka tulee sijaitsemaan Tampereella.

Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 31 §:n 2 momentin mukaan muussa laissa tai asetuksessa olevalla viittauksella aluehallintovirastoon tarkoitetaan lain tullessa voimaan Lupa- ja valvontavirastoa, jos viittauksessa tarkoitetut tehtävät liittyvät Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuihin tai muualla laissa Lupa- ja valvontavirastolle säädettyihin tehtäviin.

Lupa- ja valvontavirastolain 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan Lupa- ja valvontavirasto hoitaa tehtäviä pelastustoimi ja varautuminen -toimialalla, johon sisältyy pelastustoimen valvonta, pelastustoimen palvelujen laadun, saatavuuden ja tason valvonta ja arviointi, erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisen pelastussuunnitelman ja harjoitusten toteutumisen valvonta, pelastustoimen valtionavustuksiin liittyvät tehtävät, varautumisen alueellisen yhteistyön järjestäminen ja alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen.

Valtion aluehallinnon uudistusta koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä tehtiin muutoksia myös pelastuslakiin (379/2011). Kyseisen lain 48 §:ssä säädetään erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisesta pelastussuunnitelmasta. Voimassa olevan 48 §:n 3 momentin mukaan ulkoisen pelastussuunnitelman ja harjoitusten toteutumista valvoo aluehallintovirasto. Vuoden 2026 alussa voimaan tulevan pelastuslain kyseisen pykälän (581/2025) mukaan ulkoisen pelastussuunnitelman ja harjoitusten toteutumista valvoo Lupa- ja valvontavirasto.

Lisäksi asetuksen liitteessä mainittujen vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävien ratapihojen (VAK-ratapiha) luetteloa tarpeen on tarkistaa. Niiralan raja-aseman liikenne on VAK-liikenteen osalta käytännössä päättynyt keväällä 2022 Venäjän hyökkäyssodan takia. Turussa ollaan

käyttöönottamassa *Turku tavara* -ratapiha lokakuussa-marraskuussa 2025, jolloin VAK-liikenne siirtyy *Turku asema* -ratapihalta *Turku tavara* -ratapihalle.

Asetuksenantovaltuudet

Asetus annettaisiin pelastuslain (379/2011) 48 §:n 4 momentin 1 alakohdan nojalla, jonka mukaan sisäministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisesta, uusimisesta ja sisällöstä.

Asian valmistelu

Asetuksen muutos on valmisteltu virkatyönä sisäministeriössä.

Asetusluonnoksen suomen- ja ruotsinkielisestä versiosta järjestettiin lausuntokierros x.x.-x.x.2025.

[*Asetusluonnos on ollut oikeusministeriön laintarkastuksessa*].

Pääasialliset vaikutukset

Asetukseen valtion aluehallintouudistuksesta ehdotetuilla muutoksilla ei ole itsenäisiä taloudellisia vaikutuksia. Valtion aluehallinnon uudistuksen vaikutuksia on arvioitu hallituksen esityksessä eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 13/2025 vp).

Asetuksen liitteessä mainittujen vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettäviä ratapihojen (VAK-ratapiha) luettelosta ehdotetaan poistettavaksi Niiralan ja Turun aseman rataverkon alue.

Niiralan ja Turun aseman rataverkon alueiden poistaminen vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettäviä ratapihojen luettelosta vähentää näiltä osin ulkoisen pelastussuunnitelman laatimista.

Ulkoisen pelastussuunnitelman harjoitukset aiheuttavat kuluja viranomaisille ja toiminnanharjoittajalle. Ulkoista pelastussuunnitelmaa koskevan harjoituksen tavoitteena on viranomaisten ja toiminnanharjoittajan yhteistoimintavalmiuksien sekä kohteen turvallisuusosaamisen ja -järjestelyjen parantaminen. Asetuksen 10 §:n 3 momentin mukaan ulkoista pelastussuunnitelmaa koskevat harjoitukset on järjestettävä aina kolmantena vuonna edellisestä harjoituksesta.

Hallinnollisesti ratapihojen ylläpito- ja varautumismenettelyt yksinkertaistuvat Väyläviraston näkökulmasta. Asetusmuutos toisi Väylävirastolle säästöä noin 15 000–20 000 euroa vuodessa, sillä Väyläviraston ei tarvitsisi tehdä tarkastuksia ja ylläpitää pelastusinfraa Niiralan ja Turun aseman rataverkon alueella.

Ehdotetulla muutoksella olisi pelastuslaitosten toimintaan vain vähäisiä vaikutuksia. Ulkoisen pelastussuunnitelman harjoitukset toteutuvat normaalisti kolmen vuoden välein. Pelastuslaitos toteuttaa UPS-harjoitukset yhteistyössä Väyläviraston eli toiminnanharjoittajan kanssa. Harjoituksiin osallistuva henkilöstö koostuu pääsääntöisesti työvuorossa olevasta operatiivisesta henkilöstöstä ja lisäksi päivätyössä toimivasta päällystöviranhaltijoista.

Ulkoisen pelastussuunnitelman kohteille on tyypillisesti nimetty vastuupalotarkastaja, joka suorittaa kohteessa vuosittaisen palotarkastuksen. Tämän yhteydessä tarkastellaan myös ulkoisen pelastussuunnitelman ajantasaisuutta ja mahdollisia muita suunnitelmien päivitystarpeita.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Ehdotuksen mukaan Niiralan ja Turun aseman ratapihoille ei jatkossa tarvitsisi laatia ulkoista pelastussuunnitelmaa, mikä vapauttaisi pelastuslaitosten työaikaa. Vapautuvaa resurssia voitaisiin kohdentaa esimerkiksi onnettomuuksien ehkäisyyn, turvallisuusviestintään tai pelastustoiminnan kehittämiseen.

Merkittävin säästöpotentiaali liittyy toimintaympäristön riskien vähenemiseen, mikä voi johtaa erikoiskaluston tarpeen uudelleenarviointiin. Erikoiskaluston elinkaari on tyypillisesti 10–20 vuotta, joten investointien pitkän aikavälin luonteen vuoksi vuotuisten säästöjen arviointi on haastavaa. On myös todennäköistä, että vastaavaa kalustoa ja valmiutta tulee jatkossakin ylläpitää muiden CBRNE-onnettomuuksien varalta, pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluuhjeen mukaisesti.

Lausuntopalaute

[Lausunnot on julkaistu Valtioneuvoston Hankeikkunassa hanketunnuksella xx]

Säännöskohtaiset perustelut

3 §. *Pelastuslaitoksen ennakoiva suunnittelu.* Pykälässä aluehallintovirasto muutettaisiin Lupa- ja valvontavirastoksi valtion aluehallinnon uudistuksesta johtuvien tehtävien siirtämisen vuoksi.

4 §. *Ulkoisen pelastussuunnitelman laatimista varten toimitettavat asiakirjat.* Pykälän 5 momentissa aluehallintovirasto muutettaisiin Lupa- ja valvontavirastoksi valtion aluehallinnon uudistuksesta johtuvien tehtävien siirtämisen vuoksi.

12 §. *Ulkoisen pelastussuunnitelman ja sitä koskevan harjoituksen arviointi.* Pykälän 1–3 momentissa aluehallintovirasto muutettaisiin Lupa- ja valvontavirastoksi valtion aluehallinnon uudistuksesta johtuvien tehtävien siirtämisen vuoksi.

Liite

Pelastuslain 48 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha. Voimassa olevan ulkoisista pelastussuunnitelmista annetun sisäministeriön asetuksen 2 a §:n mukaan vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettäviä ratapihoja (VAK-ratapiha) ovat liitteessä mainitut rataverkon alueet.

Asetuksen liitettä ehdotetaan muutettavan siten, että liitteessä mainittujen vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettäviä ratapihojen (VAK-ratapiha) luettelosta ehdotetaan poistettavaksi Niiralan ja Turun aseman rataverkon alueet. Ehdotetun muutoksen takia jatkossa Turun aseman ja Niiralan rataverkko alueet eivät edellyttäisi enää ulkoisen pelastussuunnitelman laatimista. Muilta osin liitteeseen ei tehtäisi muutoksia.

Niiralan raja-aseman liikenne on VAK-liikenteen osalta käytännössä päättynyt keväällä 2022 Venäjän hyökkäyssodan takia, kun EU-pakotteet katkaisivat liikenteen. Lähitulevaisuudessa ei ole nähtävissä liikenteen palautumista ennalleen. Väylävirasto on selvittänyt kaikkien rajaliikennettä operoivien rautatieyhteyksien kannan muutokseen eikä yksikään nähnyt järkevänä VAK-statusen ylläpitämistä. Lisäksi ammoniakki-kuljetusten kulkureitit ovat merkittävästi muuttuneet, eivätkä ne todennäköisesti tule palautumaan Niiralan raja-asemalle. Suomalainen teollisuus on jo tehnyt investointeja pyrkimyksensä vähentää riippuvuutta venäläisestä ammoniakista. Väylävirasto ylläpitää jatkossakin valmiutta harjoittaa pienimuotoisempaa VAK-liikennettä tilapäisenä VAK-seisontapaikkana, mutta tällöinkin toiminnan vähäisyys ei edellytä VAK-ratapihastatuksen ylläpitoa.

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

Erinäisten selvittelytöiden jälkeen Turku tavara -ratapiha ollaan käyttöönottamassa lokakuussa-marraskuussa 2025. Siten liitteestä ehdotetaan poistavaksi Turku asema -ratapiha. Turun ratapihalla on valmistumassa mittava ratapiha muutos, jonka takia Turku aseman -ratapihan säilytystarve on poistunut pysyvästi. Turku asema -ratapihalla ei ole enää VAK-aineita säilytetty eikä siellä ole edes infraa säilytykseen.

Voimaantulo

Asetus on tarkoitus tulla 1.1.2026 samanaikaisesti Lupa- ja valvontavirastolain ja pelastuslain 48 §:n 3 momentin (581/2025) kanssa.